

מאיה כהן לוי

טרילוגיית נדודי לילה

הלך | שמש שחורה | ים המלח

הטרילוגיה החדשה של מאיה כהן לוי, נדודי לילה – הקרנה בווידיאו-אנימציה – מציגה חיזיון לילי, נוקטורנו בשלושה פרקים. המקום הוא מדבר, באזור ים המלח. הזמן הוא שעת הדמדומים, עם רדת החשכה, גיבורי החיזיון הם ירח תלוי, מורד גבעה, צמרות של דקלים שחוחים ובורות פעורים של בולענים. המרחב הלילי נעדר נוכחות אנושית, מלבד הלך בודד אחד. פס הקול (בעריכת אבי בללי) משרד "סאונד של כוכבים", מעין מוסיקת-ספירות עמומה ומתמשכת, והמתבונן תוהה אם הוא חוזה ברגע של בריאה או בדרמה של גסיסה, בשלבי התחלה או בחזיון הקץ. בניגוד לנופים הליליים האורבאניים של תערוכותיה האחרונות, בהן כיכבו מגדלי עזריאלי וצומת הכבישים המובילה אליהם, הפעם מתבוננת כהן לוי בטבע מדברי, בשולי הציביליזציה ובקצה הזמן: האם ה"הלך", המופיע בחלק השני של הטרילוגיה, הוא האדם הראשון, הצועד לקראת השחר, או שמא זהו האדם האחרון היורד אל צללי הלילה. הטרילוגיה מוקרנת בשלושה מסכים המקיפים את הצופה מכל צדדיו והיא לוכדת אותו במבט מהפנט אל טבע חשוף ומתעורר מחדש מכוחה של הפעולה האמנותית הדינאמית שבהן לוי מטמיעה בתוכו.

מאיה כהן לוי, שהתחילה את הקריירה שלה כציירת מובהקת, פיתחה בעשורים האחרונים מערכת יחסים מורכבת עם צילום, שערערה על קיומו הא-חומרי ומיקמה אותו על הרצף של ציור וגילוף. בתערוכה הנוכחית היא מוותרת לחלוטין על הממד החומרי ומציגה עבודת וידיאו מוקרנת, תוצר של טכניקת אנימציה (Stop-motion), שמבוססת על תהליכי העבודה על משטח הצילום שפיתחה בעבר. משה צוקרמן עמד על כך ש"מאיה כהן לוי מפסלת צילומים, פיזית". בהדגישו את הממד האבסורדי של המהלך הטכני שפיתחה מתאר צוקרמן תהליך עבודה שבו כהן לוי "...חודרת פיזית מבעד מה שמקובל לחשוב עליו כעל יסוד חומרי שמחמת דקות ואופיו האפמרי יש דווקא להישמר מלפגוע בו – היא "חוצבת" במה שלכאורה הינו נטול שכבות, היא מייצרת פיזיות ממשית במה שאופיו הפלסטי צפון דווקא במרכיבו האשלייתי – היא מפסלת צילום". צוקרמן עמד על הממד הפיזי האגרסיבי הטמון בתהליך החציבה והקילוף שפיתחה כהן לוי, ש"תוקף" למעשה את משטח הצילום ופוצע אותו. אך הוא רואה בכך "את אפקט האיום על המובן-מאליו, אפקט שאין להימלט ממנו..." היוצר פער מטריד בין ה"יפה" לבין ה"נורא" והאסוני. המהלך הטכנולוגי שפיתחה כהן לוי בעבודתה הנוכחית משלים ומקצין את השלב הקודם ומוסיף לו ממד מרהיב של תנועה והתפתחות. עבודת הקילוף/גילוף הופכת דינאמית וזורמת, כשהיא מתרחשת לנגד עיניו של הצופה בצילום אנימציה: רשת סבוכה של חיתוכים לבנים נחצבת ומתפשטת תוך כדי הסתעפות מהירה, כשהיא מגלמת את מה שצוקרמן כינה "הילולת חתירה מתמדת תחת קונוונציות התפישה והקליטה של דימויים".

החתירה תחת הקונוונציות של הדימוי מתגלמת בתהליך "ריסוקו" האופטי תחת מטר של חיתוכים לבנים, עד לסחרורו המוחלט. כך תיארה את התהליך הזה נעמי אביב: "גם אם ראיתם עבודות של מאיה כהן לוי לא ראיתם אותן. לא ראיתם אותן עד שלא הלכתם בשבילים המתפצלים בתוכן; לא ראיתם יצירה אחת עד שלא הלכתם באינספור המפות שכמו מונחות אחת על גבי השנייה והשלישית והרביעית ביצירה אחת". גם בעבודת הווידאו שלה מייצרת כהן לוי סחרור של שבילים מתפצלים, כשהיא הודפת את המעטה הלכיד והמנוכר של הדימוי הצילומי והופכת אותו לישות מגיבה, רגישה למגע ומשתנה כל הזמן. הקונטור הרגיש שבו נוגעת האדמה הסלעית בפעולת הגילוף האמנותית נושא עליו את מתח המפגש בין שתי המהויות.

הדינאמיות וההשתנות מתקיימות בניגוד ועל אף הרוח הארכאית והקדמונית השורה על הטרילוגיה "נדודי לילה". הרומנטיקנים יזהו מיד מוטיבים ידועים: הלך בודד, ירח עולה, צללי עץ בודד, גבעה בנוף, מרחב פתוח – האין זה שובו של הנזיר מול הים/ מול המדבר/ מול מסתרי הקיום? ההלך/נזיר של כהן לוי אינו ניצב, משתאה, נוכח הטבע, אלא מופיע לראשונה על הקו האלכסוני של מורד הגבעה, בכיוון מטה, כשהוא מהורהר, עיקש, מאפשר לגופו להיחדר על ידי מטר הנטיפים והקורים הלוכד אותו אל תוך המרקם של הטבע. דמותו זעירה ביחס למרחב המדברי הגדול ולנוכח כדור הירח ההולך ומתעצם, משתכפל ומתגלגל לישות שמשית שחורה. מתוך הצבעוניות המצומצמת והסבך הקווי נוצרות צורות נגיביות דמויות ציפורים או יצורי לילה מבעיתים, וחללי החושך של הבורות חוצבים את צורתם. בשלב מסוים מייצרת כהן לוי רגע נדיר שבו הירח והשמש מתפצלים לשני כדורים זוהרים, האחד מואר והשני חשוך, כמייצגים של שני כוחות בסיסיים ומנוגדים. לרגעים המרחב מזדהר ומואר לנוף של הולדת ולרגעים הכל קורס פנימה לדמדומי אפוקליפסה. מאיה כהן לוי ממשיכה לייצר תמונת עולם קדומה ועכשווית בו-בזמן שנעה בין מלאות לריקות ובין זריחה לשקיעה.